

MEZUNİYET ÖNCESİ TIP EĞİTİMİ

Kevser VATANSEVER* Melike YAVUZ**

Öz: Tıp eğitimi, toplumsal, siyasal ve ekonomik koşullardan bağımsız değerlendirilemeyecek bir alan olarak, sağlık sistemlerinde yaşanan dönüşümlerden doğrudan etkilenmektedir. Bu editör yazısında, sağlıkta dönüşüm sürecinin tıp eğitimine yansımaları ele alınmakta; tarihsel gelişim, güncel yönelimler ve tartışmalar çok boyutlu bir bakışla değerlendirilmektedir. Akreditasyon, teknoloji, toplum yönelimi, kültürel duyarlılık ve öğrenci katılımı gibi başlıklar üzerinden şekillenen bu dosya, tıp eğitimine eleştirel bir perspektif sunmayı ve daha eşitlikçi, kamusal bir anlayışa katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar sözcükler: Tıp eğitimi, tıp eğitimi reformları, sağlık politikası, sağlık sistemi

Pregraduate Medical Education

Abstract: Medical education, as a field that cannot be evaluated independently of social, political, and economic conditions, is directly influenced by transformations in health systems. This editorial examines the reflections of the health transformation process on medical education, evaluating its historical development, current trends, and debates through a multidimensional lens. Shaped around topics such as accreditation, technology, community orientation, cultural sensitivity, and student participation, this issue aims to offer a critical perspective on medical education and contribute to a more equitable and publicly oriented framework.

Key words: Medical education, medical education reforms, health policy, health system

Tıp eğitimi, hekimliğin hem mesleki hem de toplumsal sorumluluklarını yerine getirebilecek nitelikte sağlık profesyonelleri yetiştirmeyi amaçlayan dinamik bir süreçtir. Ancak bu süreç, yalnızca bilginin aktarımıyla sınırlı değildir; tıp eğitimi, içinde bulunulan toplumsal, siyasal ve ekonomik koşullardan doğrudan etkilenir. Hekimlik mesleğini şekillendiren değerler, öncelikler ve bilgi üretim süreçleri, toplumsal sistemlerin ve sağlık politikalarının gerekliliklerine göre biçimlenmektedir. Bu nedenle tıp eğitimi, yalnızca pedagojik bir alan değil, aynı zamanda politik ve ideolojik etkilerle yönlendirilen bir alandır.

Son yıllarda sağlık alanında yaşanan dönüşüm, tıp eğitiminin hem içeriğini hem de yöntemlerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Yirmi birinci yüzyıla gelmeden önce, tıp eğitimi kurumları genel kabul gören bir yaklaşımla topluma karşı sorumluluğu olan, kamusal yarar üreten yapılar olarak değerlendirilmekteydi. Hekim yetiştirme süreci, bu kurumlara tanınan ayrıcalıkların karşılığında toplumun sağlık gereksinimlerine yanıt verecek yeterlikte hekimler yetiştirilmesi sorumluluğuyla

tanımlanıyordu. Ancak zaman içinde, bu kamusal yönelim giderek zayıflamış; sağlık hizmetlerinin piyasalaşmasıyla birlikte tıp eğitimi kurumları da yeni sağlık sistemlerinin beklentilerine uyum sağlayan “uygun” hekim yetiştiren yapılar hâline gelmiştir. Bugün birçok tıp fakültesi, toplum sağlığının ihtiyaçlarından ziyade neoliberal sağlık politikalarının belirlediği önceliklere göre biçimlenen bir eğitim anlayışıyla işlev görmektedir. Bu dönüşüm, tıp eğitiminin niteliği kadar, amacı ve yönelimi üzerine de yeniden düşünmeyi zorunlu kılmaktadır.

Bu dosya, tam da bu yeniden düşünme ihtiyacından doğmuştur. Tıp eğitiminin geldiği noktayı daha iyi anlayabilmek ve bu dönüşümün ardındaki dinamikleri çözümleyebilmek amacıyla hem tarihsel gelişimi hem de güncel sorun ve tartışmaları ele alan bir çerçeve oluşturmayı hedefledik. Dosya kapsamında, tıp eğitiminin geçirdiği evrimi farklı yönleriyle ele almak; değişen sağlık sistemleriyle ilişkisini irdelemek, akreditasyon süreçlerinden müfredat yapısına, etikten teknolojiye uzanan geniş bir yelpazede meselelere ışık tutmak istedik. Sağlıkta dönüşüm sürecinin tıp eğitimine etkileri, pandemi

*Dr., Emekli Hekim (ORCID No: 0000-0002-8943-9874)

**Doç.Dr., Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.D. (ORCID No: 0000-0001-9037-6770)

Geliş Tarihi / Received :02.02.2025

Kabul Tarihi / Accepted :26.02.2025

koşullarının zorunlu kıldığı dijitalleşme, eğitimde öğrenci katılımı, toplumsal duyarlılık ve kültürel yetkinlik gibi konular da bu dosyada kapsamlı biçimde yer aldı.

Dosyada yer alan yazılar, konuyu çok boyutlu bir yaklaşımla ele alarak tıp eğitiminin yalnızca içerik ve yöntem değil; aynı zamanda değer, yönelim ve sorumluluklar çerçevesinde de değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Alanında uzman değerli yazarlarımız, bu dosyanın hazırlanması sürecinde bizleri kırmadılar ve katkı sunmayı gönüllülükle kabul ettiler. Her biri, tıp eğitiminin farklı boyutlarını derinlemesine ele alarak, dosyanın zenginleşmesine büyük katkı sağladılar.

Dosyada ilk olarak, Kevser Vatansever'in "Sağlık Politikaları ve Tıp Eğitimi" başlıklı yazısı yer almakta. Bu yazıda, tıp eğitiminin yalnızca pedagojik reformlarla değil, sağlık sisteminin ve politikalarının dönüşümüyle birlikte ele alınması gerektiği vurgulanmakta; neoliberal sağlık politikalarının tıp eğitimi üzerindeki etkileri tartışılmaktadır.

Sevgi Turan'ın "Tıp Eğitimi Bildirgeleri: Flexner'den İtibaren Nasıl Bir Dönüşümü İşaret Ediyor?" başlıklı yazısı, 20. yüzyıldan günümüze tıp eğitiminin dönüşümüne yön veren bildirge ve raporları tarihsel bir perspektifle ele almakta; bu belgelerin, tıp eğitiminin bilimsel temelden sosyal sorumluluk boyutuna evrilen yapısına nasıl yön verdiği tartışılmaktadır.

Burcu Tokuç'un kaleme aldığı "Dünyada ve Türkiye'de Tıp Eğitimi Akreditasyon Süreçleri: Fırsat mı ya da Yük mü?" başlıklı yazı, tıp eğitiminde standardizasyon ihtiyacını ve akreditasyonun eğitim kalitesini artırmadaki rolünü ele almakta; bu sürecin aynı zamanda ne ölçüde bir yük oluşturabileceğini sorgulamaktadır.

Türkiye'de tıp eğitimi akreditasyonunun öncülerinden olan İskender Sayek'e ait "Akreditasyon Sonrası Türkiye'de Tıp Eğitimi" başlıklı yazıda, son 30 yıldaki dönüşüm çerçevesinde akreditasyon sürecinin tıp fakültelerine, eğitim kalitesine ve hekim yetiştirme süreçlerine olan katkıları değerlendirilmektedir.

Nadi Bakırcı'nın "Tıp Eğitiminde Sosyal Hesap Verebilirlik Bağlamında Toplum Yönelimli ve Topluma Dayalı Eğitim" başlıklı çalışması, tıp fakültelerinin sosyal hesap verebilirliği çerçevesinde toplum yönelimli ve topluma dayalı eğitim modellerini ele almakta; bu yaklaşımların, öğrencilerin toplumsal sağlık ihtiyaçlarına duyarlı hekimler olarak yetişmelerine katkısını tartışmaktadır.

Özlem Mıdık tarafından kaleme alınan "Tıp Eğitiminde Sarmalayan/Kapsayıcı Teknolojiler ve Yapay Zekânın Öğrenmeye Etkisi" başlıklı yazı, artırılmış

gerçeklik, sanal ortamlar ve yapay zekâ gibi teknolojilerin tıp eğitimine etkilerini ele almakta; bu araçların sunduğu fırsatlar kadar etik ve teknik tartışmalara da yer vermektedir.

Demet Koç ve Levent Altıntaş'ın birlikte kaleme aldığı "Türkiye'de Tıp Eğitimi Anabilim Dallarının Gelişimi ve Geleceği" başlıklı yazıda, tıp eğitimi alanının Türkiye'deki tarihsel gelişimi, Tıp Eğitimi Anabilim Dallarının işlevleri ve bu alandaki yüksek lisans ve doktora programlarının önemi ele alınmakta; sağlık sisteminin sürdürülebilirliği açısından bu yapıların güçlendirilmesinin taşıdığı hayati rol vurgulanmaktadır.

Kaan Mert Güven ve Levent Altıntaş tarafından yazılan "Tıp Eğitiminde Öğrenci Katılımı" başlıklı yazı, öğrenci katılımını yalnızca öğrenme süreçleriyle sınırlı olmayan; müfredat geliştirme, yönetim, araştırma ve toplumsal etkinliklerde yer almayı da kapsayan çok boyutlu bir kavram olarak ele almakta ve bu katılımın önemi vurgulanmaktadır.

Gamze Varol ve Burcu Tokuç'un ortak çalışması olan "COVID-19 Pandemisinin Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimine Etkisi Üzerine Bir İnceleme" başlıklı yazı, pandemi sürecinde tıp eğitiminde yaşanan zorlukları, dijitalleşme süreçlerini ve eğitsel dönüşümleri ele almakta; bu olağanüstü dönemin eğitim üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir.

Son olarak, Aslı Davas'ın "Tıp Eğitiminde Göçmen Sağlığı ve Kültürel Duyarlılık" başlıklı yazısı, göçmen sağlığının tıp müfredatına entegrasyonunun sağlık eşitsizliklerini azaltmadaki rolünü ve hekim adaylarının kültürel yetkinlik geliştirmesi açısından önemini tartışmaktadır. Bu yazı dergimizin sayfa sınırı nedeniyle bir sonraki sayıda yayımlanacaktır.

Tüm bu yazılar, tıp eğitiminin mevcut durumu üzerine düşünmekle kalmayıp, aynı zamanda bu alanın nasıl daha eşitlikçi, toplum temelli, kültürel olarak duyarlı ve etik değerlere bağlı bir yapıya evrilebileceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Tıp fakülteleri, yalnızca mesleki bilgi ve beceri kazandıran kurumlar değil; aynı zamanda toplumun sağlık hakkını önceleyen, insan haklarına duyarlı, eleştirel düşüncüyü teşvik eden eğitim ortamları olmalıdır. Bu hedefe ulaşmak, yalnızca bireysel çabalarla değil, kolektif bir dönüşüm ve politik kararlılıkla mümkündür.

Bu dosyada yer alan yazıların, tıp eğitimi alanında çalışan akademisyenlere, eğitimcilere ve öğrencilere eleştirel düşünme ve yeniden değerlendirme açısından katkı sunmasını diliyoruz. Tıp eğitiminin daha eşitlikçi, toplumcu ve kamusal bir anlayışla yeniden inşa edilmesi umuduyla...

Keyifli okumalar dileriz.